

A Kádár-korszak története

– vetíthető oktatási segédanyag –

Keglevich Kristóf

*Budapesti Fazekas Mihály
Gyakorló Általános Iskola
és Gimnázium*

2017

Korszakolás

1. Megtorlás, konszolidáció: 1956–1963 (amnesztia)
2. Érett kádárizmus: 1960-as évek
3. Egyre mélyülő válság: 1970-es, 1980-as évek

1. Megtorlás

a) fegyveres ellenállás

1956. nov. 4., Szolnok: Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt

Kormány ↔ néhány napig utóvédharcok pl. a Corvin-közben

b) fegyvertelen ellenállás

- „**a lábbal szavazók**”: 180 ezer ember emigrál – az ország népességének 2 %-a!
- munkástanácsok – sztrájk

c) megtorlás

MSZMP 1956. decemberi pártértekezlete

→ **ellenforradalomnak** minősíti a történeteket

(kezdetben: „sajnálatos októberi események”)

- 1956 okai az MSZMP szerint:
 - „1. a Rákosi-Gerő-klikk súlyos hibái és bűnei
 - 2. a Nagy Imre vezette pártellenzék tevékenysége
 - 3. a Horthy-fasiszta és más magyar kapitalista erők aknamunkája
 - 4. a nemzetközi imperializmus”

- **pufajkások**: karhatalmi fegyveres erők

gúnynevüket az általuk viselt orosz vattakabátról kapták

- sortüzek – pl. 1956. dec. – Salgótarján: kb. 70 †

- **konceptiós perek** – kb. 21 500 szabadságvesztés

- **kivégzések** – kb. 320–450

(1849: 120 kivégzés a 3x akkora Mo-on;

1945 után: 187 kivégzés)

Nagy Imre, Mansfeld Péter, Tóth Ilona

Σ a forradalom tabuvá válik, még ellenforradalomként is
története elferdül – köztörvényes bűnözők kegyetlenkedéseivé válik

Nagy Gáspár: Öröknyár: elmúltam 9 éves

a sír

NIncs sehol

a sír

a gyilkosok

a test

se I T T

NIncs sehol

a test

se O T T

a csont

a gyilkosok

NIncs sehol

a csont

(p. s.)

egyszer majd el kell temetNI

és nekünk nem szabad feledNI

a gyilkosokat néven nevezNI

(1983)

kalligramma: képvers (NI szimbólumértékű)

a múlt, a jelen, a jövő egyszerre van jelen benne (a vers 1958 után negyed századdal keletkezik, az író, Nagy Gáspár 1949-ben született)

az alapprobléma hasonló Szophoklész Antigonéjához: a temetetlen halott

2. Konzolidáció

a) Kádár János személye

- Fiume, 1912 – Budapest, 1989
- eredetileg Csermanek János
- **1918-tól Budapesten él**, irodagépműszerésznek tanult
- nevét kisbetűvel írta
- **1948–50: belügyminiszter**
→ legsikerültebb tevékenysége: 1949: Rajk-per
- 1952–54: között egy koncepciós pert követően **börtönben ül**
- 1956. okt. 25. – az MDP Központi Vezetőségének első titkára a lemondott Gerő E. helyett
- 1956. okt. 30. – nov. 4.: **a Nagy Imre-kormány államminisztere**
- 1956–88: **az MSZMP főtitkára (1988–89: elnöke)**
- **egyszerű melós benyomását kelti – „közületek való vagyok...”**
- **a Rózsadombon lakott, de örökös választókerülete: Angyalföld**
- **az „Öreg” ~ Ferenc József**

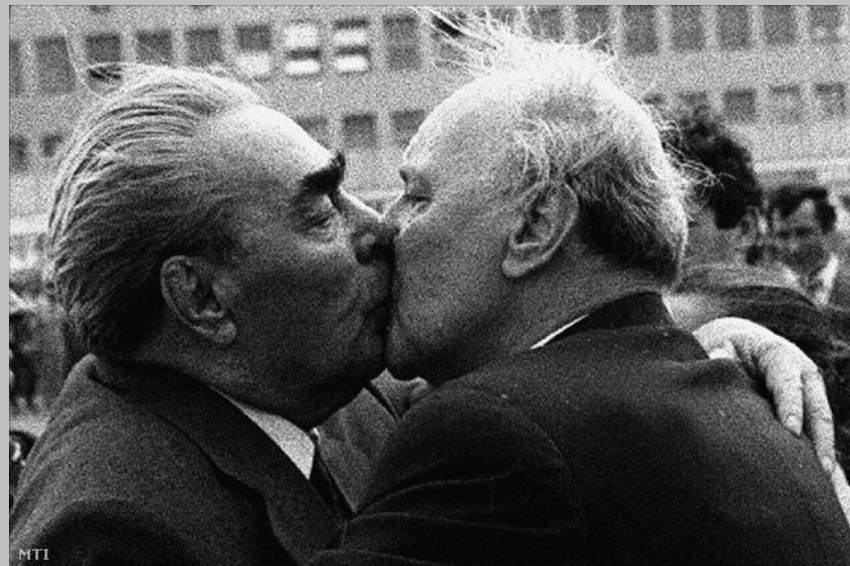
A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Kádár János', enclosed in a white rectangular box.

1962

1977

Brezsnyev és Kádár

b) a társadalom megtörése

- **cukor és korbács politikája** → a MUK elenyészik
- „kádári alku”: a hatalom nem szól bele az ember magánéletébe, ám elvárja, hogy senki ne legyen aktív rendszerrel szemben
- életszínvonal növekedése → szocialista rendszer, politikai szabadságjogok korlátozásának elfogadása
- Mo az 1960-as évek közepére „a legvidámabb barakk”
- **gulyáskommunizmus** – megszűnik az élelmiszerhiány
- **fridzsiderszocializmus** – az emberek már tartós fogyasztási cikkeket is vásárolhatnak
- **1970-es évek**: személygépkocsik
- **1960-, 1970-es évek**: kb. 1M panellakás épül
- a magyar életmód gyors modernizálódása
- teret hódítanak a nyugati életforma elemei (rockzene, farmer, Coca-Cola)
- **falu is gyarapszik: vályogház → téglaház, disznóól külön a háztól, fürdőszoba, csatorna**

Orion televízió reklámja

*Testápolókrémreklám
a 70-es évekből*

An advertisement for Fabulon sun cream. The top part of the ad features a large, stylized sun with a human-like face, smiling. Below the sun, a woman in a black bikini is shown from the side, leaning forward with her hands on her hips, looking down. The brand name 'fabulon' is written in a large, bold, lowercase font, with 'NAPOZÓ' underneath it in a smaller, uppercase font. At the bottom of the ad, there is a block of text in Hungarian describing the benefits of the cream, and the brand name 'FABULON NAPOZÓ' followed by the slogan 'AZ EGÉSZ CSALÁD NAPOZÓJA'.

védi a bőrt
a leégéstől,
védi
a kiszáradástól,
elősegíti a szép,
egyenletes
barnulást.

FABULON NAPOZÓ – AZ EGÉSZ CSALÁD NAPOZÓJA

c) *eltávolodás a sztálinizmustól*

- 1963 – amnesztia → a legtöbb 56-os elítélt szabadlábon
- **elítélő határozat a Rákosi-korszak koncepciós pereiről**
- Ø személyi kultusz
- **„aki nincs ellenünk, az velünk van”**
- **a társadalom depolitizálása: nem muszáj politikai aktivitást kifejteni**
„A nép nem arra való, hogy kipróbáljuk rajta a marxizmust.”
- **mind kevesebb szó esik a kommunizmusról**
– az új cél „a szocializmus építése”

d) *„puha diktatúra”*

- **egypártrendszer**
 - KISZ: Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség
 - egyházellenes harc + egyház bizonyos szabadságának engedélyezése
békepapok ← **Kádár és a Szentszék megállapodása**
 - elhárítás / ügynökvilág – **Kádár az ÁVO-t nem szervezi újjá**
- III/III: Belső reakció és szabotázselhárító Csoportfőnökség a BM alatt**

3. Külpolitika

- ENSZ

a „magyarkérdés” megvitatása – **elítéli a magyar nép elnyomását és a szovjet katonai megszállást – érdemi lépés nem történik**

1962. dec. – amnesztia ígérete, USA nyomása

→ leveszik az ENSZ napirendjéről a magyarkérdést

- baráti országok

NDK-s lányok a Balatonon

← **az NDK-sok Ny-ra egyáltalán nem utazhattak**

← **NDK/Mo – kölcsönös egyezmény a vízummentességről**

← **az NSZK-sok is korlátozás nélkül utazhatnak Mo-ra**

← **szétszakított családok találkozhatnak**

1968: Mo – bár vonakodva – részt vesz a prágai tavasz eltiprásában
(**Ceaușescu Romániája nem**)

- Kádár nem lép fel a határon túli magyarok védelmében
1958-ban Romániában egy pohárköszöntőben köszönetet mond az 1956–57-es román segítségért, és kijelenti:
„itt laknak magyar származásúak is.” ↔ 1,5M romániai magyar!
- Vatikán
1964, Bp. – részleges megállapodás aláírása
→ Mindszenty 1971-ben külföldre megy az am. nagykövetségről
- 1978 – az USA visszaadja a nyilasok által elhurcolt Szent Koronát + jogart + országalmát

A Szent Korona őrzési helye: a Fort Knox katonai támaszpont

*Apró Antal, az Országgyűlés elnöke átveszi a koronát Cyrus Vance amerikai külügyminisztertől az Országház Kupolacsarnokában
(az amerikaiak kikötötték, hogy ne Kádár János fogadja)*

4. Kultúra

a) *1950-es évek: szocialista realizmus*

– az egyetlen engedélyezett művészeti irányvonal

b) *a „3T” rendszere*

a párt kizárólagos joga, hogy **támogassa / tűrje / tiltsa**
a tudományos és művészeti élet alkotásait

Aczél György

pragmatizmus – a kultúra egy szelep, ahol a gőz el tud távozni

c) *népességszám*

a Ratkó-korszak után a termékenység lecsökken

← több abortusz, mint születés

← a fogamzásgátlás elterjedése

1981 → megkezdődött a természetes fogyás (mélypont: 1999)

+ kivándorlás!

második gazdaság megjelenése: **fuszizás, feketézés, maszekolás**

→ túlhajszoltság → sok középkorú férfi †

→ alkoholizmus, magas öngyilkossági ráta

5. Gazdaságpolitika

a) *kollektivizálás*

↳ **Rákosi-korszak: sikertelen a parasztok ellenállása miatt**

1958–61 valósul meg úgy, hogy a termelés nem csökken

nincs beszolgáltatási rendszer,

TB kiterjesztése a termelőszövetkezeti parasztságra

→ **TSZ**-ek, állami gazdaságok alakulnak

↳ gabona, kukorica, cukorrépa, napraforgó...

háztáji gazdaság (1/2–1 hold megtartható), otthoni állattartás

lehetséges (↔ **szovjet modell**)

→ gyümölcs, zöldség, húsféle, tojás

→ a termékek értékesíthetőek is

b) *nők munkába állása*

c) *tervgazdálkodás* ← öt- és hároméves tervek

teljes foglalkoztatottság – munkanélküliség elkerülése

sikerágazat a mezőgazdaság – korszerűsödik

ipari termelésen belül a **nehézipar** a meghatározó
SZU látja el Mo-ot földgázzal és kőolajjal
a magyar uránkincs és bauxit nagy része → SZU
Ózd: Szovjetunióbeli vasércet olvasztunk (cseh)szlovákiai
kőszénnel (a magyar CaCO_3 miatt tartották fenn)
a nehézipar fejlesztésének feltételei nem adottak
– a magyar gazdaság a SZU-tól függ

d) *új gazdasági mechanizmus* ← Fock Jenő min.eln., Nyers Rezső
iparfejlesztés a termelékenység fokozásával – piacgazdaság elemei
decentralizáció: központi tervutasítások szerepe ↓
önálló vállalati kezdeményezések

valós árak és bérek

„A szocializmus a kapitalizmus felé vezető legrögösebb út.”

(pesti mondás)

félelem: a gazdasági újítások következetes végrehajtása a pártállam
felszámolásához vezet

→ 1968 (Prága) után leállítják

e) a kibontakozó válság

- 1973: olajárrobbanás → jelentősen nőnek az energiaárak

cserearányok romlása:

hány Ikarus-buszt kell adni 1000 tonna kőolajért
a gazdaság növekedése lelassul → pangás

- 1979: központi áremelés

1 kg kenyér: 3,60 Ft (28 év óta) → 5,40 Ft

villamosjegy: 1 Ft → 2 Ft

szertefosztatja az infláció nélküli gazdaság és az állandó élet-
színvonal-emelkedés illúzióját

- 1980-as évek: a gazdaság válsága

az életszínvonal-politika csődje

→ a **második gazdaságok** virágzása

- **nyugati kölcsönök**

előbb-utóbb már a kamatok visszafizetése is gond

→ **eladósodási spirál**

A képek forrása

Kádár János aláírása

<http://grafologia-kadarkonyv.hupont.hu/26/alairasmintak>

Kádár 1962-ben

https://en.wikipedia.org/wiki/J%C3%A1nos_K%C3%A1d%C3%A1r#/media/File:J%C3%A1nos_K%C3%A1d%C3%A1r_1962.jpg

Kádár 1977-ben

https://hu.wikipedia.org/wiki/K%C3%A1d%C3%A1r_J%C3%A1nos_%28politikus%29#/media/File:J%C3%A1nos_K%C3%A1d%C3%A1r_%28fototeca.iiccr.ro%29.jpg

Az idős Kádár

<http://magyarnarancs.hu/belpol/kadar-elt-kadar-el-80156>

Brezsnyev és Kádár

http://index.hu/belfold/2012/05/25/ceausescu_nem_csokolozott_ferfivel_kadar_igen/

Farmer

<http://hg.hu/cikkek/design/1046-hetkoznapi-elet-kadar-janos-koraban>

Orion televízió, Fabulon bőrápoló

http://www.tenyleg.com/index.php?action=recordView&type=places&category_id=3049&id=178529

NDK-s lányok a Balatonon

<http://verebics.blogspot.hu/2012/02/hogy-nem-lettem-erettsegi-tetel.html>

Fort Knox, Szent Korona átadása a parlamentben

<http://mno.hu/tortenelem/igy-tert-haza-a-szent-korona-1322159>

A képek letöltésének dátuma: 2017. augusztus 4.